

63^η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΟΓΚΡΟΜ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ
6-7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1955

ΗΜΕΡΙΔΑ

Οι Ολέθριες Συνέπειες της Εξουσιομανίας
*Η Κατάκτηση και Διατήρηση της Εξουσίας στην Ημεδαπή και
οι Αυτόχθονες Ελληνικές Κοινότητες εκτός Επικράτειας*

Πέμπτη 6 Σεπτεμβρίου 2018
Πνευματικό Κέντρο Κωνσταντινουπολιτών

Πρόγραμμα της Ημερίδας

Συντονιστής: **Άρης Πορτοσάλτε**, Δημοσιογράφος

Ομιλητές:

Γιώργος Κοντογιώργης, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου: *«Ο Ελληνισμός στα αζήτητα του Νεοελληνικού κράτους».*

Ανδρέας Θεοφάνους, Πρόεδρος Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Καθ. Πανεπιστημίου Λευκωσίας: *«Η ανατομία της κυπριακής τραγωδίας και τα υφιστάμενα διλήμματα»*

Αθηνά Κρεμμύδα, Γ.Γ. της Κίνησης για την Αναγέννηση της Β. Ηπείρου: *«Ο Βορειοηπειρωτικός Ελληνισμός, τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων και η εγκατάλειψη από το Ελληνικό κράτος».*

Νικόλαος Ουζούνογλου, Καθ. ΕΜΠ-Πρόεδρος Οι.Ομ.Κω.: *«Η μετά του 1923 τύχη του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης και η διεκκυστίδα των Ελληνοτουρκικών σχέσεων υπό τον Άγγλο-Σαξονικό παράγοντα».*

«Ο Ελληνισμός στα αζήτητα του Νεοελληνικού κράτους»

Γιώργος Κοντογιώργης, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου

Πανεπιστημίου.

Είναι, θα έλεγα για να προϊδεάσω, επιεικής ο τίτλος της ανακοίνωσής μου. Επιεικής διότι δεν είναι στα "αζήτητα" του νεοελληνικού κράτους, είναι, δεδηλωμένος "εχθρός" ο ελληνισμός και η ελληνική κοινωνία. Υπάρχει μια άρνηση οργανικής σχέσης μεταξύ του νεοελληνικού κράτους και μεταξύ του ελληνισμού ή της ελληνικής κοινωνίας.

Υπάρχει ξέρετε μια, αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα την οποία πρέπει να εξηγήσουμε για να αντιληφθούμε τι συνέβη σ' αυτή την ιστορική διαδρομή. Ιστορική διαδρομή που αναγγέλλει μια τρομακτικής σημασίας -χωρίς προηγούμενο- συρρίκνωση του ελληνισμού σε όλα τα επίπεδα - δημογραφική, οικονομική, πολιτισμική, τα πάντα- που συμπίπτει με μια πορεία ενός αιώνα, από την Επανάσταση έως το 1922, -ακριβώς έναν αιώνα- και που, έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ξέρετε.

Για να μπορέσουμε να εξηγήσουμε τι συνέβη, πρέπει να γνωρίζουμε τι ήταν, τι φιλοδοξία είχε ο Ελληνισμός πριν από την Επανάσταση, και πού κατέληξε. Είναι ζωντανή παρούσα ιστορία. Δεν είναι παρελθόν αυτό που θα σας πω. Το ζούμε!

Ο Ελληνισμός λοιπόν, μέχρι, σχεδόν στο τέλος του 19ου αιώνα, -κι όχι μέχρι απλώς την Επανάσταση-, κυριαρχούσε σε πολλά επίπεδα, σε τρεις ουσιαστικά αυτοκρατορίες. Αυτό είναι ομολογημένο απ' την ιστορική

έρευνα. Την Οθωμανική, την Ρωσική και την Αυστροουγγρική. Θα σας αναφέρω μόνο τα εξής παραδείγματα:

Πρώτον, στη Αυστροουγγαρία που η επιρροή ήταν μικρότερη, στις 114 μεγαλύτερες επιχειρήσεις -τραπεζικές, εισαγωγικές και λοιπά- οι 103 ήταν ελληνικές. Είναι καταγεγραμμένο.

Έχουμε δύο μαρτυρίες, που έχουν πολύ μεγάλη σημασία γιατί εξηγούν και την φύση του Ανατολικού ζητήματος, όπως λέγεται. Η μία είναι, ενός Γάλλου πρόξενου στη Λεμεσό. Γράφει στη κυβέρνησή του -1870 και κάτι- ότι είναι επείγον την Οθωμανική αυτοκρατορία να τη χωρίσουμε σε πολλά μικρά κρατίδια, γιατί, διαφορετικά είναι προδιαγεγραμμένο - δηλαδή, μαθηματικά δεδομένο- ότι οι Έλληνες θα κυριαρχήσουν και θα δημιουργήσουν ένα κράτος που θα είναι ισοδύναμο με τη δύναμή τους, αλλά, πολύ μεγάλο για να μπορέσουμε εμείς να ηγεμονεύσουμε στον κόσμο. Είναι δημοσιευμένα αυτά. Είναι και πολλά άλλα.

Μια δεύτερη μαρτυρία, που αφορά την άλλη όχθη, είναι του Ντοστογιέφσκι. Σε ένα άρθρο του στην εφημερίδα -στη «Γκαζέτα» που αρθρογραφούσε- γράφει συγκεκριμένα, διερωτάται μάλλον, ποιος θα είναι ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσει η Ρωσία. Και, βάζει δύο παραδείγματα. Τον γερμανικό και τον ελληνικό δρόμο. Ούτε αγγλικό, ούτε γαλλικό, ούτε άλλο. Κι αφού, λούζει με τα αναγκαία κοσμητικά επίθετα για τον πρωτογονισμό και λοιπά τους Γερμανούς, αποφαινεται ότι πρέπει να ακολουθήσουμε τον ελληνικό δρόμο. Όμως, λέει, πέρασε (χίλια οκτακόσια εξήντα τόσο...) πέρασε η εποχή που οι Έλληνες είχαν

την ευκαιρία να ηγεμονεύσουν στα πολιτικά πράγματα της Ρωσίας και να κάνουν τη Κωνσταντινούπολη δική τους. "Τώρα τη θέλουμε εμείς, για τους δικούς μας σκοπούς".

Στη μια πλευρά λειτουργεί ο μείζον ελληνισμός ως μέγιστος φόβος κι απ'την άλλη, ως πρότυπο, ως παράδειγμα προς μίμηση για να ακολουθήσει αυτό που σήμερα είναι η ρωσική αυτοκρατορία.

Τι -σ' αυτό το πλαίσιο- ονειρεύονταν και σχεδίαζαν οι Έλληνες για το μέλλον τους μετά την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού; Είτε πάρουμε τη πλευρά εκείνη που ήθελαν την διαδοχή, (χωρίς επανάσταση) είτε πάρουμε τη πλευρά της επανάστασης, και οι δύο είχαν δύο συγκεκριμένους στόχους: Ο πρώτος, να υποκαταστήσουν εδαφικά την οθωμανική αυτοκρατορία. -'Η περίπου-. Μας το λέει ο Ρήγας ο Βελεστινλής. Ο άλλος, να διαμορφώσουν, όχι ένα εθνικό κράτος με την έννοια του απολυταρχικού πολιτικού συστήματος, αλλά, μιας «κοσμόπολης». Τι περιείχε αυτή η κοσμόπολη; Εδώ, μας βάζει λοιπόν στο ερώτημα τι ήταν ο ελληνισμός πριν από την Επανάσταση και μέχρι το 1922 για τον ελληνισμό της Μικράς Ασίας. Έχουμε ακούσει ξέρετε για τις κοινότητες όλοι, και, για το δημοκρατικό περιεχόμενο της πολιτείας τους. Δημοκρατικό, όχι με τη σημερινή έννοια της αιρετής μοναρχίας, αλλά, τις δημοκρατικής αυτοκυβέρνησης. Αυτό που μας διδάσκει ο Αριστοτέλης για τη δημοκρατία της Αθήνας. Έχουμε ακούσει λοιπόν για τις κοινότητες. Τι είναι αυτές οι «κοινότητες» που κανείς δεν θέλει να ομολογήσει τι είναι από τους ιστορικούς μας; Είναι, με αυθεντικό τρόπο,

με ομότροπο τρόπο, οι πόλεις κράτη της αρχαιότητας όπως εξελίχθηκαν και προσαρμόστηκαν και εναρμονίστηκαν στη διάρκεια της οικουμένης υπό το κράτος της ελληνικής κοσμοπόλης. Αν λοιπόν έτσι είναι τα πράγματα, τότε, πρέπει να διερωτηθούμε τι συνέβη με τον ελληνισμό. Τι έφταιξε;

Κυρίες και κύριοι, πρέπει να ξεκινήσουμε από ένα δεδομένο. Ότι, η ελληνική Επανάσταση οδήγησε σε μια, τρομακτικών διαστάσεων ήττα του ελληνισμού. Πανηγυρίζουμε το ελληνικό κράτος, -θα δούμε τι είναι- αλλά, δεν αναλογιζόμαστε τι σημαίνει αυτή η ήττα σε σχέση μ' αυτό που ήταν ο μείζον ελληνισμός σ' αυτό που φιλοδοξούσε και το γιατί. Σήμερα, αυτός ο μείζον ελληνισμός έχει εκλείψει. Ότι στεγάστηκε στην Ελλάδα, το υπόλοιπο έγινε διασπορά, -άλλο πράγμα σε σχέση με τον μητροπολιτικό μείζον ελληνισμό- και, το νεοελληνικό κράτος βολοδέρνει (είναι μια λέξη που κυριολεκτεί) ανάμεσα στην απαξία και στη ταπείνωση, σε έναν κόσμο που ούτε θέλει ούτε μπορεί να ακολουθήσει. Και συγχρόνως, γινόμαστε μάρτυρες ενός άλλου φαινομένου, να αδειάζει και η ελληνική κοινωνία. Δηλαδή, ό,τι υπάρχει μέσα στο ελληνικό κράτος κι ό,τι απέμεινε δηλαδή απ' αυτόν τον μείζον ελληνισμό. Τι έφταιξε λοιπόν; Η κρατούσα άποψη που, ιστορεί τα πεπραγμένα του ελληνισμού με βάση τα πεπραγμένα του νεοελληνικού κράτους, μας λέει ότι, οφείλουμε να θαυμάσουμε την Ελλάδα, γιατί από το κρατίδιο της Πελοποννήσου και της Στερεάς έγινε η σημερινή Ελλάδα. Η άποψη αυτή όμως, -που ιστορεί τον ελληνισμό με βάση τα

πεπραγμένα του νεοελληνικού κράτους- αποσυνδέει την ελληνική κοινωνία με τις ιστορικές της καταβολές, σε δύο επίπεδα. Μας λέει ότι δεν υπήρχε έθνος πριν από τη γέννηση του νεοελληνικού κράτους, -δεν υπήρχε εθνική συνείδηση και εθνικό πρόταγμα- και μας λέει επίσης ότι δεν υπάρχει ελληνική συνέχεια. Ότι ξανά συνδεθήκαμε με την αρχαιότητα μέσω του Διαφωτισμού της Δυτικής Ευρώπης. Η "σχολή" αυτή, υποστηρίζει επίσης ότι, αφού το νεοελληνικό κράτος είναι το ίδιο με τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη, άρα δεν είναι αυτό υπεύθυνο για ό,τι έχει συμβεί και για ό,τι συμβαίνει στην ελληνική κοινωνία, αλλά, η κοινωνία η ίδια. Η κοινωνία, -προσέξτε!- και οι κληρονομίες της. Δηλαδή, η τουρκοκρατία και βεβαίως το Βυζάντιο. Το οποίο ουδείς θέλει να το αναγνωρίσει ως ελληνικό. Αν ρωτήσουμε όμως τους βυζαντινούς, θα δούμε ότι δηλώνουν πολύ περισσότερο Έλληνες απ'τους σημερινούς Έλληνες. Οι πηγές το λένε αυτό. -Εμείς αρνούμαστε τις πηγές. Δεν έχει σημασία.- Οι κληρονομίες όμως, δηλαδή, το γεγονός θα μας πουν, ότι έχουμε ένα κράτος σύγχρονο, ευρωπαϊκό, αλλά η ελληνική κοινωνία δε θέλει και αδυνατεί να εξευρωπαϊστεί. Δεν μας εξηγούν τι σημαίνει αυτός ο εξευρωπαϊσμός. Δε μας λένε δηλαδή πού και μέχρι πού μπορεί να φτάσει μια κοινωνία να εναρμονιστεί με ένα πολιτικό σύστημα το οποίο στην πραγματικότητα δεν το αναγνωρίζει ως δικό της. Και θα δούμε γιατί. Απ'την άλλη μεριά, δηλώνουν αυτοί οι ίδιοι "θεράποντες" του ιστορείν, του ελληνισμού δια του κράτους, ότι η πολιτική τάξη είναι έρμαιο μιας κοινωνίας η οποία είναι αυτή που είναι και επομένως είναι

συνένοχη γι' αυτό που συμβαίνει. Άρα, αποδέχεται ότι δεν είναι δυνατόν να βγει ένας ηγέτης που θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις μιας "συνάντησης" της πολιτικής με την κοινωνία, ή που θα σύρει την κοινωνία προς τα εμπρός, για να εξευρωπαϊστεί. Πώς γίνεται και παραμένουμε στην δεοντολογία να συζητάμε τα ίδια ζητήματα από τον 19ο αιώνα και να μην υπάρχει κανείς ηγέτης που να έχει οδηγήσει τα πράγματα προς την εναρμόνιση, στην ευρωπαϊκή εναρμόνιση της ελληνική κοινωνία, είναι άλλο ζήτημα... Κάτι φαίνεται ότι συμβαίνει και συγκεκριμένα η ελληνική κοινωνία τραβάει απ' το... "μανίκι" τους "καλοπροαίρετους" κατά τα άλλα πολιτικούς (την ελληνική πολιτική τάξη) και δε τους αφήνει να κάνουν αυτό το οποίο έχουν στο μυαλό τους επ' αγαθώ της ελληνικής κοινωνίας.

Όταν τίθεται το ζήτημα, γιατί αυτό το κράτος δεν μπορεί να λειτουργήσει με τους όρους της Δυτικής Ευρώπης, της Δύσεως γενικά, η απάντηση είναι και πάλι ότι φταίει η ελληνική κοινωνία. Δεν πέρασε λέει απ' τον Διαφωτισμό. Μας το λένε και οι ιστορικοί του Βυζαντίου. Μα, τι ήταν ο Διαφωτισμός; Ήταν ο στοχασμός των φυλάρχων που είχαν ξεφύγει απ' τη φεουδαρχία, για το πώς θα διαμορφωθεί το κράτος μετά τη φεουδαρχία. Είχε ανάγκη ο ελληνικός κόσμος να περάσει από τον Διαφωτισμό αφού δεν ήταν φεουδαλικός, δουλοπάροικοι, αλλά είχαν δημοκρατική αυτοκυβέρνηση μέσα στα κοινά; Τον ιστορικό τους δηλαδή εθνικό θύλακα μέσα στον οποίο ζούσαν τόσες χιλιάδες χρόνια; Σ' αυτό δεν δίνεται απάντηση.

Εν πάση περιπτώσει, το ερώτημα "μήπως δίνουμε σε λάθος ασθενή φάρμακο", στην κοινωνία αντί για το κράτος, δεν μπαίνει. Γιατί, όπως θα δούμε υπάρχει συγκεκριμένος λόγος που ιστορείται δια του κράτους ο ελληνισμός. Και είναι πολύ σημαντικός αυτός ο λόγος. Η δική μου εκδοχή: Πρώτα πρώτα δεν είναι δυνατόν να ιστορεί κανείς τα πεπραγμένα ενός κόσμου, χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν του τον κόσμο αυτό. Μπορεί να ιστορήσει κανείς τα πεπραγμένα της γαλλικής, της αγγλικής, της γερμανικής κοινωνίας με βάση τα πεπραγμένα του κράτους, διότι έφυγε απ' τη φεουδαρχία μαζί με το κράτος. Άρα, συμπίπτει η ιστορία τους. Ο ελληνισμός, υπάρχει! Προϋπάρχει του κράτους. Και, συνυπάρχει με το κράτος για μεγάλο χρονικό διάστημα, για έναν αιώνα. Και το ερώτημα είναι ποια είναι η σχέση που διαμορφώνεται σ' αυτό το περιβάλλον. Άρα, πώς διαμορφώθηκε ο ελληνικός κόσμος, ώστε, στη διάρκεια του 18ου και ιδίως του 19ου αιώνα να διαμορφώσει ένα πρόταγμα εθνικής ανασυγκρότησης, αποτίναξης επομένως του οθωμανικού ζυγού, και, πώς διέφυγε από τα χέρια της αυτό το εγχείρημα. Η ιστορία λοιπόν του ελληνισμού δια του κράτους, μας αφήνει όχι μόνο έξω τον ελληνισμό, -μας φέρνει σ' αυτό το "περίφημο" είτε του ποιο πρέπει να είναι το εθνικό κέντρο, είτε περί ετεροχθόνων και αυτοχθόνων- αλλά, και, στο δίλημμα και στο ερώτημα της κατάργησης του ιστορικού συστήματος των Ελλήνων. Δηλαδή, του συστήματος των πόλεων, των κοινών.

Τι συνέβη με τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους, μετά την συντριπτική ήττα του ελληνισμού; Το πρώτο είναι ότι δημιουργείται ένα θνησιγενές κράτος, το οποίο είναι θεσμικά προτεκτοράτο, προορισμένο μάλιστα να υπηρετεί τις προστάτιδες δυνάμεις. Εξού και τα ξενικά κόμματα. Ένα κράτος που, ούτως ή άλλως, ούτε χωράει τον ελληνισμό σε μέγεθος, ούτε αντιστοιχεί στην φάση που διήρχετο ο ελληνισμός ακόμα και στην περίοδο που συνυπήρχαν μέχρι και το 1922, μάλλον στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα όταν ξεκινούν τα εθνικά ζητήματα στα Βαλκάνια. Το κράτος αυτό επίσης, συγκροτεί ένα πολιτικό σύστημα το οποίο είναι η απολυταρχία που αναπαράγει αυτό που ήταν σε όλη την Ευρώπη και στο κόσμο. Είναι ένα φεουδαλικό κράτος η φεουδαρχία. Ένα σύστημα δηλαδή, που, έχοντας φεουδαλική θεμελίωση αντιστοιχεί στις κοινωνίες που εξέρχονται από την φεουδαρχία. Με άλλα λόγια, το πολιτικό σύστημα δεν είναι κάτι το οποίο μπορεί να το βάλει κανείς, να το φυτέψει σε μια χώρα, σε μια κοινωνία. Είναι ένα πολιτικό σύστημα που προσιδιάζει σε συγκεκριμένη χώρα, αλλιώς, δημιουργεί άλλα ζητήματα. Από στρεβλώσεις, μέχρι κακόηχες και κακόφημες συμπεριφορές. Με το επιχείρημα του "άναρχου" Έλληνα, του "απείθαρχου", δηλαδή με δημοκρατική υποστασιοποίηση και βάση, θα βρεθεί ο Έλληνας υπόλογος επίσης, όχι μόνο μιας απολυταρχίας, αλλά κι ενός στρατού κατοχής. Του βαυαρικού στρατού κατοχής. Για να καταστείλει κάθε παρεκκλίνουσα από την απολυταρχική τάξη συμπεριφορά. Ποια ήταν η πρώτη πράξη των βαυαρών όταν ήρθαν στην

εξουσία; Κατήργησαν τα κοινά και της δημοκρατίας τα κοινά. Θα μου επιτρέψετε να σας διαβάσω την αιτιολογία που διατυπώνει ο σχετικός νόμος, γιατί καταργεί τα κοινά. «Τέτοιου είδους συνελεύσεις, (η εκκλησία του δήμου δηλαδή) αγγίζουν το επίπεδο των ταπεινών συναισθημάτων και της ιδιοτέλειας. Και οι αποφάσεις που προκύπτουν από τέτοιου είδους συζητήσεις, είναι αδύναμες για να προωθήσουν το δημόσιο συμφέρον επειδή οι συμμετέχοντες δεν έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν την αναγκαία ακριβή και εκ βάθρων γνώση για τα ζητήματα της πολιτικής διοίκησης.» Είναι σαν να, διαβάζουμε τους σημερινούς πολιτικούς επιστήμονες και συνταγματολόγους. Που εξηγούν γιατί η κοινωνία ως συλλογικότητα, κι όχι το άθροισμα των ατόμων που συγκροτούν την κοινωνία, δεν μπορεί να λειτουργήσει μέσα σε ένα πολιτειακά συντεταγμένο περιβάλλον, αλλά πρέπει να παρέχει μόνο ψήφο νομιμοποίησης. Το ζήτημα είναι όμως ότι, από τη στιγμή που καταργήθηκε ο δήμος, ο πολίτης, το άτομο, δεν έχει πια να θέσει το πρόβλημά του στον δήμο, στο κοινό του, αλλά πού; στον πολιτικό. Μ' αυτή τη λύση της απολυταρχίας τι συνέβη; Ο πολίτης από συλλογικό υποκείμενο της πολιτείας, γίνεται πελάτης του πολιτικού. Διασπάται δηλαδή η σχέση του πολιτικού και της συλλογικότητας. Δεν έχει πού αλλού να στηριχθεί. Ο πολιτικός στη Δύση, έρχεται αντιμέτωπος και αναλαμβάνει να απελευθερώσει τη "μάζα" των δουλοπαροίκων και στην συνέχεια να τους βάλει στη πολιτική. Απόδειξη ότι όταν έδωσαν στη Γερμανία την καθολική ψήφο, τι συνέβη; Την παρέδωσαν όλοι στον

Χίτλερ. Εξελέγη ο Χίτλερ. Γιατί; Γιατί δεν τους ενδιέφερε. Δεν υπήρχε η έννοια της πολιτικής ελευθερίας, δηλαδή της αυτοκυβέρνησης. Όπως είναι η ατομική ελευθερία, να μην επεμβαίνει κάποιος στην προσωπική μας ζωή. Αυτό λοιπόν, έχει την εξής σημασία. Ότι, ο πολιτικός στο πολιτικό αυτό σύστημα, αντί να είναι ο διαμεσολαβητής του, γίνεται τι; Γίνεται αυτός ο οποίος θα ασκήσει ο ίδιος, θα ιππεύσει δηλαδή στο πολιτικό σύστημα, θα γίνει αυτός πολιτικό σύστημα, και έτσι το κόμμα, η "βουλευτοκρατία" όπως το λέγανε τον 19ο αιώνα, ή "κομματοκρατία" σε δυναστικού τύπου κράτος, το κόμμα γίνεται το ίδιο πολιτικό σύστημα. Αν ρωτήσετε, δείτε μάλλον -για να μην μείνουμε στη σημερινή εποχή- πώς αντιμετωπίζεται η σχέση κόμματος και κράτους και πολιτικού συστήματος, -θα το διαπιστώσετε αυτό- ότι είναι δυσδιάκριτη. Θα ακούσουμε σύγχρονους πολιτικούς να λένε: "...η δημοκρατία μας, δηλαδή τα κόμματα...", αυτή είναι η "δημοκρατία". Ξέρετε, αυτό έχει μια τρομακτικής σημασίας συνέπεια. Είτε μας αρέσει είτε δε μας αρέσει. Είπαμε ότι το πολιτικό σύστημα προσιδιάζει σε μια κοινωνία. Σήμερα που το πολιτικό σύστημα που αποκαλείται «δημοκρατία» δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια αιρετή μοναρχία, ο πρωθυπουργός κατέχει το σύνολο του πολιτικού συστήματος κυριολεκτικά, (ή ο πρόεδρος σε άλλες χώρες) αυτό το σύστημα έχει μια συγκεκριμένη αποστολή. Την οποία όμως αποστολή, που θα έπρεπε να είναι η θεραπεία του κοινού συμφέροντος/του δημοσίου συμφέροντος, μεταλλάσσεται και γίνεται αποστολή των συμφερόντων εκείνων οι οποίοι ελέγχουν το πολιτικό

προσωπικό. Την εξουσία. Εδώ όμως, έχουμε μια ιδιαιτερότητα στην ελληνική περίπτωση. Διότι, λείπει και ένα άλλο στοιχείο. Οι ενδιάμεσες δυνάμεις. Με πρώτη την αστική τάξη. Γιατί λείπει όμως; Για να, υπάρχει μια δημοσίου συμφέροντος προσανατολισμένη πολιτική αλλά, έστω με ταξικό προσανατολισμό. Αλλά που θα δίνει περιθώριο συνοχής και συναίνεσης στη κοινωνία. Κράτος πρόνοιας και λοιπά. Εδώ λοιπόν, τι συμβαίνει; Συμβαίνει ότι δεν υπάρχει αυτή η αντιστοίχιση. Αλλά, το ερώτημα είναι, δεν υπήρξε όπως μας λένε για να περιγράψουν την ελληνική κοινωνία και το κράτος της τριτοκοσμικό, Λατινικής Αμερικής τύπου, οι κοινωνιολόγοι μας;... Μήπως πρέπει να διερωτηθούμε εδώ, μέσα από την ιστορία όχι του κράτους αλλά του έθνους, κάτι άλλο;... Να διερωτηθούμε τι έγινε αυτή η μεγάλη και δη οικουμενικού τύπου αστική τάξη στον ελληνικό κόσμο, τον μείζονα ελληνισμό; Γιατί δε μπήκε ποτέ σ' αυτό το κράτος; Γιατί δεν ενσωματώθηκε ποτέ;

Εδώ έρχεται το άλλο ζήτημα. Ότι η πολιτική τάξη αυτής της χώρας, έθεσε από την πρώτη στιγμή υπό την πίεση των κοινωνιών της ως σκοπό την εθνική ολοκλήρωση. Δηλαδή τη "μεγάλη ιδέα" όπως τη λέγανε. Την ήθελαν πράγματι; Μα διαπιστώνουμε ότι ψηφίζουν τότε, το νόμο περί ετεροχθόνων. Διαπιστώνουμε ότι μόλις πετυχαίνουν οι επτανήσιοι να ενωθούν με την Ελλάδα και μπαίνουν στο κοινοβούλιο, και αναπτύσσουν τους σκοπούς και τα μέσα που θα πετύχει την εθνική ολοκλήρωση, διαπιστώνουν ότι τους περιμένουν οι "άλλοι" πότε θα τελειώσουν, για να μοιράσουν το... και παραιτούνται όλοι. Ιδιωτεύουν. Τι

έγινε αυτή η αστική τάξη αλήθεια; Γιατί, αν σκεφτούμε τι θα ήταν αυτός ο ελληνικός κόσμος εάν είχε δημιουργηθεί το νεοελληνικό κράτος γύρω, με επίκεντρο μια μεγάλη αστική περιοχή, τη Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη έστω, Τραπεζούντα, τότε θα πρέπει να θέσουμε επίσης το ερώτημα με πολιτισμικούς όρους. Ποιοι έγιναν άρα άρχουσα τάξη σ' αυτό το νεοελληνικό κράτος; Αυτοί που μας απελευθέρωσαν. Δηλαδή, πρώτον η πιο καθυστερημένη περιοχή του ελληνικού κόσμου την εποχή και κατεστραμμένη απ' την Επανάσταση, που ήταν η Πελοπόννησος και η Στερεά, και δεύτερον οι κλεφταρματολοί και, οι υπόλοιποι. Προύχοντες και λοιπά. Τι σημαίνει αυτό; Ότι ένας ολόκληρος αστικός πολιτισμός που διαμορφώθηκε, διδάχτηκε στη Δύση και στην Ανατολή από τον ελληνικό κόσμο μέχρι και τη περίοδο της τουρκοκρατίας, εξαφανίστηκε. Όχι μόνο η αστική τάξη, όχι μόνο η πνευματική τάξη που συγκαταλέγεται, οι πνευματικοί παραγωγοί των Ελλήνων της τουρκοκρατίας μεταξύ των, το πολύ δύο το πολύ τριών δυνάμεων της Ευρώπης, αλλά, εξαφανίστηκε ένας ολόκληρος πολιτισμός μαζί με την δομή των πόλεων. Θα μου πείτε, Θα μπορούσε να διατηρηθεί; Είναι λάθος να θέτουμε έτσι το ερώτημα. Το ερώτημα είναι, εάν, αυτό που ήταν η θεμέλια πολιτεία και κοινωνία των πόλεων, των κοινών, θα μπορούσε να μεταστεγαστεί στο επίπεδο του κράτους έθνους. Στη μετάβαση από το έθνος-κοσμοσύστημα που ήταν πριν ο ελληνισμός, στο έθνος-κράτος. Κι όχι απ' τη φεουδαρχία. Αυτά τα ζητήματα όχι μόνο δεν τέθηκαν, αλλά, μπήκαν και με όρους

απαγόρευσης στην ελληνική βιογραφία. Διαβάστε αν θέλετε τους πρώτους που έγιναν καθηγητές στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας τον 19ο αιώνα.

Αν θέλουμε να δούμε λοιπόν, γιατί δεν ήθελαν την εθνική ολοκλήρωση δεν έχουμε παρά, να σταθούμε για πολύ λίγο στον πόλεμο του 1897. Ξέρετε γιατί κήρυξαν τον πόλεμο οι Έλληνες εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας τότε; Γιατί είχαν τη βεβαιότητα ότι δεν θα τους άφηναν οι δυνάμεις να προχωρήσουν. Γι' αυτό και ο βασιλιάς έβαλε τον διάδοχό του 18 χρονών αρχιστράτηγο, γι' αυτό και όλες οι δυνάμεις συγκατάνευσαν. Έχουμε μια περιγραφή ξέρετε του Δημήτριου Βικέλα, αυτής της μεγάλης μορφής -που ζήτησε το κείμενό του να δημοσιευτεί μετά το θάνατό του- από μια εμπειρία. Πηγαίνει στον υπουργό των ναυτικών, του ναυτικού πολέμου, για να του ζητήσει ένα πλοίο, να στείλει μια μεγάλη νοσοκομειακή μονάδα στο μέτωπο που την πήρε από, την παρέλαβε από δωρεές ξένων στους οποίους την ζήτησε. Περίμενε ώρες ολόκληρες μαζί με τον Μελά στον προθάλαμο, και περιγράφει το θέαμα. Ο υπουργός καθόταν ο ίδιος και κατέγραφε ένα προς ένα τα αιτήματα μιας ατέλειωτης ουράς από "πελάτες" του τη στιγμή που, το μέτωπο είχε καταρρεύσει. Την άλλη μέρα ο υπασπιστής τον λυπήθηκε και τους έβαλε μέσα χωρίς να περιμένει άλλο, και, βεβαίως εκεί περιγράφει μια άλλη σκηνή. Του ζητούσαν να στείλει τον στόλο στην περιοχή του Βόλου, της Μαγνησίας. Και δεν ήξερε πού βρίσκεται ο στόλος. Πόσα καράβια υπάρχουν. Το λέει μέσα. Το

περιγράφει. Και, λέει "να στείλουμε κάποιον να το πάρει". Και του λέει "...μα, έχουμε τα σήματα τα αρμόδια για να μπορέσει να επικοινωνήσει και να δοθεί η εντολή." Δε γνώριζε καν αυτό. Αλλά είχε την πλήρη απασχόληση με τους "πελάτες" του. Θυμίζει το τηλεγράφημα του Λάκωνα, προς τον βουλευτή του που λέει: «εγεννήθη τέκνον, κρατήσατε θέσιν». Είναι η αρχή της λεηλασίας του δημόσιου αγαθού που γίνεται δια του κράτους. Δεν ήθελαν λοιπόν την εθνική ολοκλήρωση. Γιατί, αυτή η πολιτική τάξη θα γινόταν το πολύ "πρόεδροι" -ο καθένας- ορεινών κοινοτήτων, εάν ερχόταν οι γίγαντες του ελληνισμού που ζούσαν στη μείζονα περιοχή. Εκεί που ήταν ο πραγματικός ελληνισμός.

Άρα λοιπόν, αυτή είναι μια πραγματικότητα. Η οποία όμως χρειάστηκε και μια επιστημονική θα έλεγα, ιδεολογική νομιμοποίηση. Ποια είναι αυτή. Μαζικά εστάλησαν στο εξωτερικό, -θυμηθείτε σήμερα τη λατρεία του να μην έχουμε πανεπιστημιακή εκπαίδευση αλλά να στέλνουμε τα παιδιά μας στο εξωτερικό- εστάλησαν για να διδαχθούν "τα" εκεί. Για το πώς ερμηνεύεται η ιστορία και το πώς πρέπει να ερμηνευτεί ο ελληνισμός. Αυτοί γίναν γενίτσαροι στη πραγματικότητα της ιστόρησης του κράτους, άρα της νομιμοποίησης αυτού που, διεπράττετο εναντίον του μείζονος ελληνισμού. Ο σκοπός του δεν ήταν άλλος παρά, να κοντύνει τον ελληνισμό και να τον φέρει στα μέτρα του νεοελληνικού κράτους.

Αυτή είναι μια πραγματικότητα λοιπόν, που, μας δείχνει πού βρισκόμαστε. Γιατί τόση εμμονή λοιπόν σ' αυτή την ιστόρηση δια του

κράτους και την άρνηση να αποδεχθούμε ότι υπάρχει ένας μείζον ελληνισμός στον οποίο απηγορεύθη να μπει στην Ελλάδα και προτίμησαν να τον αφήσουν να καταστραφεί με δύο μεγάλα κινήματα της εποχής που ήταν το εθνικιστικό με τη στροφή της Ρωσίας στον πανσλαβισμό και απ'την άλλη με την σοσιαλιστική επανάσταση στη Ρωσία και στην Ανατολική Ευρώπη; Γιατί συνέβη αυτό; Το ομολογούν οι ίδιοι, αλλά, θα δώσω ένα διάγραμμα τριών παραμέτρων. Ο ένας είναι ότι, αυτό το κράτος έπρεπε πάση θυσία να μην έχει συγκριτικό προηγούμενο. Αν δεχθούμε -παρ'όλο ότι φταίνει οι κληρονομίες- δε πρέπει να δεχθούμε ότι υπήρχαν Έλληνες πριν, ήταν ελληνόφωνοι. Και δε πρέπει να δεχθούμε μια ιστορική συνέχεια, διότι αυτή είναι μεγαλοπρεπής και στηρίζεται πού; Σ'αυτό που αρνήθηκαν. Το πολιτικό σύστημα της απολυταρχίας και μετά της κρατικής κυριαρχίας. Δηλαδή, αυτό που αποτελεί τη δόξα του ελληνικού κόσμου, που είναι δύο πράγματα, το ένα είναι η δημοκρατία -απαρέγκλιτα, με τον σταθμό της Ρώμης μόνο, μέχρι την Επανάσταση και μετά- και το δεύτερο το επιχειρείν (η νομισματική οικονομία) ήταν δύο πράγματα, δύο ιδιότητες των Ελλήνων οι οποίες ενοχοποιήθηκαν και εξακολουθούν να ενοχοποιούνται μέχρι σήμερα. Το βλέπουμε αυτό προσέχοντως στην Αριστερά βέβαια. Μην αμφισβητούμε γι'αυτό. Αλλά, στην ιστορική διαδρομή όλες οι πολιτικές δυνάμεις έβαλαν το χέρι τους σ'αυτό. Το δεύτερο είναι, γιατί πρέπει -και το βλέπουμε σήμερα πόση σημασία έχει- να διαρραγεί ο συνεκτικός ιστός. Ξέρετε, οι ιστορικοί λαοί, έχουν μεγάλη

συνεκτική ισχύ. Διότι δεν είναι μόνο το συμφέρον είναι κι αυτό που, στοιχειοθετεί η έννοια του πολιτισμού στη συνείδηση των ανθρώπων. Που ενώνει. Και, η ταπείνωση -το βλέπουμε σήμερα- η εθνική ταπείνωση έχει να κάνει με τη ταπείνωση του κράτους. Γιατί, είθισται, αφού ιστορείται γενικώς δια του κράτους, ό,τι κάνουν οι πολιτικοί υπόλογοι να είναι η κοινωνία. Οι μεγάλες ήττες του ελληνισμού δεν οργανώθηκαν στο μέτωπο. Εκεί που λειτούργησε ο Έλληνας ως συλλογικότητα, πέτυχε μόνο νίκες. Οι μεγάλες ήττες του ελληνισμού οργανώθηκαν στην Αθήνα και πραγματοποιήθηκαν απ'εδώ. Η υπόθεση του 1922, -(συγκυριακό αλλά ενδιαφέρον είναι ότι απενεχοποιήθηκαν οι έστω λίγοι, μόλις μπήκαμε στη κρίση το 2010 απ'τον Άρειο Πάγο)- η πραγματικότητα λοιπόν και η διαχείριση του «μικρασιατικού» που θεωρήθηκε, μάλιστα μικρασιατικός πόλεμος ιδιαίτερης σημασίας, γι'αυτό και πρέπει να συγκρατήσουμε νομίζω αυτό το παράδειγμα, το ιστορικό παράδειγμα που μας διδάσκει ότι υπάρχει μέσα στον ελληνικό κόσμο το νεοελληνικό κράτος το οποίο απελευθέρωσε τους Έλληνες απ'τον οθωμανικό ζυγό αλλά εγκαταστάθηκε με όρους περίπου ισοδύναμους ως πολιτικό σύστημα με την οθωμανική δεσποτεία. Είναι ένα δυναστικό κράτος, που, είναι διαποτισμένο απ'τη λογική της κομματοκρατίας και γι'αυτό δεν έχει καν ταξικές αναφορές. Είναι όποιοι μετέχουν. Θα θυμάστε τα "περίφημα" περί νέας αστικής τάξης, νέων τζακιών, καθένας να φτιάξει τη δική του οικονομική οικογένεια για να μπορεί να αναπτύσσει οτιδήποτε έχει να κάνει με τη διαπλοκή και τη διαφθορά κι επομένως με

τη λεηλασία του δημόσιου αγαθού. Το ερώτημα λοιπόν είναι, ποια Δύση έχουμε τη στιγμή που, αν όλα συνεχιστούν όπως μέχρι σήμερα, και, με δεδομένο ότι ήδη -(διαβάζουμε από συνεργάτη, πολιτικά/θεσμικά προσκείμενο στην σημερινή πολιτική ηγεσία)- ότι θα αλλάξουμε αυτόν τον "εθνικιστικό λαό" και θα φέρουμε πολίτες του κόσμου. Αν λοιπόν αυτός ο σκοπός, για να απαλλαγούμε απ'αυτόν που δημιουργεί τους όρους τη αντίστασης, είναι ένας σκοπός ο οποίος μπορεί να συνεχιστεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μπορούμε να διερωτηθούμε εάν υπάρχει ελληνισμός, ή όπως έχω χαρακτηρίσει την εξέλιξη αυτή, ακόμα κι αν υπάρχει το νεοελληνικό κράτος ως έδαφος θα έχει μεταβληθεί από χώρα σε χώρο. Δηλαδή δεν θα έχει καμία πολιτισμική συνοχή αλλά, θα βρίσκεται η ελληνική κοινωνία ίσως -περιδεής μεν- αλλά και ίσως σε δημογραφική μειονεξία.

Το ερώτημα λοιπόν επανέρχεται με μια απλή διερώτηση: Θα παραμένουμε στην διαρκή προσέγγιση του ελληνικού προβλήματος με όρους δεοντολογίας και ενοχοποίηση της ελληνικής κοινωνίας, ή θα της δώσουμε τη δυνατότητα να έχει άποψη; Με άλλα λόγια, να διαμορφώσουμε ένα πολιτικό σύστημα που θα υποχρεώνει τη πολιτική τάξη -(δεν υπάρχει στην πολιτική "δεοντολογία", υπάρχει υποχρεωτικότητα)- που θα υποχρεώνει τη πολιτική τάξη να ασκεί δημόσιες πολιτικές. Κι αν δεν τις ασκεί τις δημόσιες πολιτικές εν όψη του κοινού συμφέροντος να δίνει λόγο στα πράγματά της.

Ξέρετε, δεν φέρνω ένα καινούργιο νέο. Επικαλούμαι αυτό που έκανε ο Σόλωνας, αλλά θυμούνται μόνο τη «σεισάχθεια». Δε θυμούνται αυτό που έγινε όταν η έννοια του δανεισμού δημιούργησε τους όρους της εξάρτησης του ατόμου με απεχθείς όρους. Δηλαδή, απ'την εκλόγιμη μοναρχία, απ'την αιρετή μοναρχία, διαμόρφωσε τους όρους της «αντιπροσωπευτικής» πολιτείας. Όχι της «δημοκρατικής». Της «αντιπροσωπευτικής» πολιτείας. Γιατί; Για να βρίσκεται η πολιτική αναγκασμένη όχι να ακολουθεί γενικώς συμφέροντα και σκοπούς οι οποίοι ανάγονται σε, ειδικότερες ομάδες σε ξένα ή οποιαδήποτε συμφέροντα, αλλά όμως, για να ασκεί πολιτική η οποία θα είναι συμβατή με το εθνικό, με το κοινό συμφέρον. Πρώτα πρώτα, να δοθεί η δυνατότητα στην κοινωνία να διορθώνει το λάθος της αν έχει διαπράξει λάθος. Δεν έχει το δικαίωμα, πρέπει να περιμένει λέει, τέσσερα χρόνια. Είναι πρωτοφανές, στην ακραία του εκδοχή το σημερινό σύστημα το ελληνικό, να μην υπόκειται σε τίποτε το πολιτικό προσωπικό στο κράτος δικαίου. Αφορά τον πολίτη όχι τη πολιτική τάξη. Και βεβαίως να μην είναι αναγκασμένη να ακολουθεί πολιτικές οι οποίες είναι συμβατές με το εθνικό συμφέρον. Ποιος θα πει -για τα εσωτερικά κι όχι μόνο για τα εξωτερικά- ότι δε μας χρειάζεται ένα μνημόνιο εναντίον της κοινωνίας και της οικονομίας αλλά εναντίον του κράτους σ' αυτή τη περίπτωση; Ποιος το θέτει υπό συζήτηση; Ούτε οι δανειστές βεβαίως ούτε οι Έλληνες πολιτικοί, αλλά όμως, όλη η συζήτηση που γίνεται είναι εάν θα υπάρξει η διαδοχή του ενός απ' τον άλλον. Αλλά όχι εάν θα αλλάξουν οι όροι του

πολιτικού παιχνιδιού ώστε η πολιτική τάξη να πολιτεύεται για το δημόσιο συμφέρον. Είτε πιάσουμε το Σκοπιανό, είτε το Κυπριακό είτε οποιοδήποτε άλλο, οι συζητήσεις που γίνονται πίσω απ' τις πόρτες, δεν γίνονται με τους όρους του εθνικού συμφέροντος, όχι γιατί στην ακραία περίπτωση δεν θέλουν οι πολιτικοί, αλλά γιατί δε τους φτάνει το ύφασμα. Δεν έχουν την δυνατότητα να αντισταθούν σ' αυτά τα οποία συμβαίνουν στον περίγυρό τους, αλλά και στο εσωτερικό μέτωπο δεν θέλουν να αλλάξουν. Είναι τυχαίο ότι δεν ελήφθη ούτε μία, μα ούτε ένα μέτρο για να λειτουργεί εύρυθμα το κράτος, η δημόσια διοίκηση αλλά παραμένει στα ίδια σε όλη τη διάρκεια των μνημονίων; Διότι και εκεί που επεχείρησε η Τρόικα να θέσει τέτοια ζητήματα το αποτέλεσμα ποιο ήταν; Ότι δημιουργήθηκαν αντιστάσεις και διέφυγαν απ' την άλλη πόρτα για να κρατήσουν τα κεκτημένα. Επομένως, έχουμε μια πραγματικότητα η οποία μας οδηγεί στον υπαίτιο ο οποίος πρέπει να διορθωθεί. Δεν είναι ζήτημα πολιτικό, ένας να ανέβει στην εξουσία που να έχει καλές προθέσεις. Πρώτον, το πολιτικό αυτό σύστημα καλεί μόνο αυτούς που του μοιάζουν. Εκείνοι που συνέβη να βρεθούν μέσα σ' αυτό το πολιτικό σύστημα εάν δεν εναρμονίστηκαν, εξεβράσθησαν. Και τρίτον, έχει φτάσει σ' ένα τέτοιο σημείο εκφυλισμού σήμερα, δε θυμίζει τους παλιούς ιστορικούς ηγέτες, αλλά, μια πραγματικότητα στην οποία καλούνται να παίξουν πολιτικούς ρόλους όλα τα απόβλητα της κοινωνίας. Το λέω μετά λόγου γνώσεως, ο καθένας γνωρίζει τι λειτουργούν ως σύμβουλοι πρωθυπουργών, ως υπουργοί και όλα.

Τελειώνω, με την επισήμανση λοιπόν, ότι, η κοινωνία είναι άλλο πράγμα ως άτομα, το ήθος της πολιτείας είναι το ήθος στο οποίο εναρμονίζεται η κοινωνία και όχι το αντίθετο. Μας το λένε οι αρχαίοι, το λέει η ίδια η πραγματικότητα. Δεν έχουμε παρά να σκεφτούμε ποιος είναι ο ασθενής και να λάβουμε τα ανάλογα φάρμακα. Πάντως, ένα φάρμακο το οποίο δεν μπορεί να λειτουργήσει, είναι η δεοντολογία. Διότι θα επαναλαμβάνει τα ίδια για να δημιουργεί προσδοκίες για την επόμενη κυβέρνηση που, ο ψηφοφόρος δεν θα την ψηφίσει γι' αυτό που προτείνει αλλά γι' αυτό που θέλει βγάλει από πάνω του, τη προηγούμενη κυβέρνηση.

«Η ανατομία της κυπριακής τραγωδίας και τα υφιστάμενα διλήμματα»

Ανδρέας Θεοφάνους, Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων καθώς και του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

Η ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960 έλαβε χώρα κάτω από ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες. Στόχος του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν η ένωση και όχι η ανεξαρτησία. Το δοτό Σύνταγμα ήταν αποτέλεσμα του ανισοζυγίου δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο. Έτσι η Τουρκία απέκτησε εγγυητικά δικαιώματα και η τουρκοκυπριακή μειονότητα εξασφάλισε προνομιακή μεταχείριση. Κατ' ουσίαν το Σύνταγμα δημιούργησε μια διαρχία στα πλαίσια ενός δικοινοτικού κράτους. Ως εκ τούτου πολλοί ξένοι αναλυτές προέβλεψαν ότι το μέλλον της χώρας αυτής ήταν δυσοίωνο. Μάλιστα αρκετοί εξέφρασαν την εκτίμηση ότι το νέο κράτος είχε γεννηθεί ετοιμοθάνατο.

Η πρώτη περίοδος της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν ταραχώδης. Εκτός από το δυσλειτουργικό σύνταγμα δεν υπήρχε και η ανάλογη πολιτική ωριμότητα. Ούτε υπήρχε ο ανάλογος βαθμός πραγματισμού ούτε και η διάθεση για τη συνδιαμόρφωση κοινών στόχων. Παράλληλα παρατηρούντο διακοινοτικές και ενδοκοινοτικές συγκρούσεις, βία καθώς και εξωτερικές παρεμβάσεις.

Η διακοινοτική σύγκρουση 1963-64 είχε ως αφορμή την κατάθεση από τον Πρόεδρο Μακάριο 13 σημείων για τροποποίηση του Συντάγματος στις 30 Νοεμβρίου 1963. Ωστόσο τα αίτια ήταν βαθύτερα. Με το ψήφισμα 186 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ στις 4 Μαρτίου του 1964 κατ' ουσίαν νομιμοποιήθηκε το Δίκαιο της Ανάγκης. Η Κυπριακή Δημοκρατία λειτουργούσε πλέον ως ένα ενιαίο κράτος – ήταν στην πραγματικότητα ένα δεύτερο ελληνικό κράτος.

Παρά ταύτα ο στόχος εξακολουθούσε να παραμένει η ένωση. Η άνοδος της Χούντας στην Ελλάδα στις 21 Απριλίου 1967 καθώς και άλλα γεγονότα όπως η κρίση τον Νοέμβριο του 1967 που κατέληξε στην αποχώρηση της ελληνικής μεραρχίας από την Κύπρο οδήγησαν τον Πρόεδρο Μακάριο να αναθεωρήσει την πολιτική του. Στόχος ήταν πλέον το εφικτό, ένα ενιαίο κράτος, και όχι το ευκταίο, η ένωση.

Δυστυχώς η πολιτική Μακαρίου υποσκαπτόταν συστηματικά τόσο στην Αθήνα όσο και στην Κύπρο. Ο Μακάριος σε κάποια στιγμή πέτυχε να εξομαλύνει τις σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας με τον Γεώργιο Παπαδόπουλο. Όταν όμως ανήλθε στην εξουσία η Χούντα(II) τον Νοέμβριο του 1973 υπό τον Δημήτριο Ιωαννίδη η Κύπρος εισήλθε σε μια πορεία ολέθρου. Παρά το γεγονός ότι ο Μακάριος είχε εν πολλοίς καταφέρει να εξαρθρώσει την ΕΟΚΑ Β', η Χούντα (II) τον ανέτρεψε στις

15 Ιουλίου 1974. Η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο πέντε μέρες αργότερα, στις 20 Ιουλίου 1974 με στόχο, όπως η ίδια διακήρυξε, την αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης και την προστασία της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Μετά την πρώτη κατάπαυση του πυρός και την πτώση του πραξικοπηματικού καθεστώτος στη Λευκωσία ο Προεδρεύων Γλαύκος Κληρίδης εισηγήθηκε στις 23 Ιουλίου 1974 την επιστροφή στο Σύνταγμα του 1960. Η τουρκική απάντηση ήταν: «είναι πλέον αργά». Ενώ στην Αθήνα αποκαθίστατο η δημοκρατία, τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής στην Κύπρο παραβίαζαν την κατάπαυση του πυρός προελαύνοντας.

Όταν κατάρρευσε η Διάσκεψη της Γενεύης τα ξημερώματα της 14 Αυγούστου η Τουρκία εξαπέλυσε νέα επίθεση δια θαλάσσης, αέρος και ξηράς. Ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Γεώργιος Μαύρος είχε δηλώσει λίγες ώρες προηγουμένως: «Μεταξύ ταπεινώσεως και πολέμου η Ελλάς διαλέγει ουχι την ταπείνωση». Ο Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής όμως λαμβάνοντας όλα τα δεδομένα υπ' όψιν δήλωσε ότι «λόγω αποστάσεως η Ελλάς δεν μπορεί να παρέμβει...».

Το τι ακολούθησε είναι γνωστό. Η Τουρκία κατέλαβε το 38% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας προβαίνοντας σε εθνικάθαρση καθώς και σε πολλαπλά εγκλήματα πολέμου. Έκτοτε η Τουρκία όχι μόνο έχει εμβαθύνει την κατοχή αλλά προσπαθεί να καταστρέψει την Κυπριακή Δημοκρατία αντικαθιστώντας την με ένα νέο τρικέφαλο

κρατικό μόρφωμα στο οποίο καμιά ουσιαστική απόφαση δεν θα λαμβάνεται χωρίς τη βούλησή της.

Αξιολογώντας το υφιστάμενο διαπραγματευτικό κεκτημένο μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί ότι έχει επέλθει μια ουσιαστική μετατόπιση προς τις τουρκικές θέσεις. Η εξέλιξη αυτή δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα του ανισοζυγίου δυνάμεων. Ήταν επίσης αποτέλεσμα λανθασμένων υποθέσεων εργασίας καθώς και ανυπράξιας ολοκληρωμένης πολιτικής από Αθήνα και Λευκωσία. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι χάθηκε μοναδική ευκαιρία για επανατοποθέτηση του Κυπριακού μετά το δημοψήφισμα της 24ης Απριλίου 2004.

Στη σημερινή συγκυρία υφίστανται τεράστια διλήμματα σε σχέση με το Κυπριακό. Εν πολλοίς μπορεί να λεχθεί ότι η αναζήτηση λύσης στη βάση διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας με βάση το διαπραγματευτικό κεκτημένο εξακολουθεί να είναι η συμβατική επιλογή. Υπάρχουν και διάφορα άλλα σενάρια, όπως η διαχείριση του status quo και η αναμονή καλύτερων γεωπολιτικών συνθηκών για επίλυση του προβλήματος. Επίσης, δεν είναι μυστικό ότι άτυπα έχει τεθεί από ορισμένους κύκλους το σενάριο της λύσης δύο κρατών εντός της ΕΕ με ουσιαστικές εδαφικές αναπροσαρμογές.

Υπό τις περιστάσεις θεωρώ ότι η καλύτερη δυνατή επιλογή είναι η υιοθέτηση μιας εξελικτικής προσέγγισης με τελικό στόχο ένα

λειτουργικό ομοσπονδιακό πλαίσιο που θα προκύψει ως αποτέλεσμα της αναθεώρησης του Συντάγματος του 1960. (Βλέπε το κείμενο μου με τίτλο “Revisiting the Cyprus Question and the Way Forward” το οποίο δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2017 στο Turkish Policy Quarterly, vol. 15, no. 4, (<http://turkishpolicy.com/article/841/revisiting-the-cyprus-question-and-the-way-forward>)).

«Ο Βορειοηπειρωτικός Ελληνισμός, τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων και η εγκατάλειψη από το Ελληνικό κράτος»

Αθηνά Κρεμμύδα, Γ.Γ. της Κίνησης για την Αναγέννηση της Βορείου Ηπείρου

Ευθύνη και χρέος όλων μας, ως Έλληνες, είναι να γνωρίζουμε το παρελθόν μας και την ιστορία μας για να σχεδιάσουμε το μέλλον που μας αξίζει. Σήμερα συμπληρώνονται 63 χρόνια από τα «Σεπτεμβριανά» που είχαν ως αποτέλεσμα τον ξεριζωμό της ευημερούσας ελληνικής μειονότητας από την Κωνσταντινούπολη και την δραματική και μη αναστρέψιμη συρρίκνωση της που ξεκίνησε το 1955.

Από αυτό το βήμα λοιπόν χαιρετίζω την πρωτοβουλία της «Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών» για την διοργάνωση της εκδηλώσεως και εκφράζω την αμέριστη συμπαράσταση καθώς και τις ευχαριστίες όλων των βορειοηπειρωτών για την πρόσκληση. Θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την ευκαιρία που μας δίνεται να παρουσιάσουμε εν συντομία τα ιστορικά γεγονότα που οδήγησαν στην δημιουργία του «βορειοηπειρωτικού ζητήματος» καθώς επίσης τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται σήμερα να αντιμετωπίσει η Εθνική Ελληνική Μειονότητα στην Αλβανία, πολλά εκ των οποίων

απορρέουν από λάθη και παραλείψεις που διαχρονικά διέπραξαν οι ελληνικές κυβερνήσεις.

Από αρχαιοτάτων χρόνων, η Ήπειρος ήταν ιστορικά, εθνολογικά και γεωγραφικά ενιαία και αδιαίρετη. Η ιστορία της Ηπείρου ξεκινάει από τα βάθη των αιώνων και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μοίρα του ελληνισμού. Ο διαχωρισμός της σε νότια και βόρεια Ήπειρο, είναι καθαρά τεχνικό κατασκεύασμα της ξένης διπλωματίας που έγινε στις αρχές του 20ου αιώνα. Οι σημαντικότεροι σταθμοί στην ιστορία της βορείου Ηπείρου είναι οι εξής:

1. Ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος και η απελευθέρωση ολόκληρης της Ηπείρου το 1912-1913.
2. Η προσάρτηση της βορείου Ηπείρου στο νεοσύστατο αλβανικό κράτος κατά παράβαση όλων των αρχών και κανόνων του Διεθνούς Δικαίου.
3. Η εξέγερση των βορειοηπειρωτών εναντίων της αποφάσεως των Μεγάλων Δυνάμεων, η συγκρότηση της «Προσωρινής Κυβερνήσεως της Αυτονόμου Βορείου Ηπείρου» και η υπογραφή του Πρωτοκόλλου της Κερκύρας το 1914.

4. Τα πολιτικά και διπλωματικά γεγονότα που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην τύχη της βορείου Ηπείρου από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις αρχές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου όπου η βόρειος Ήπειρος απελευθερώθηκε για 3^η φορά από τον Ελληνικό Στρατό.

5. Η εγκαθίδρυση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία από το δικτάτορα Ενβέρ Χότζα, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, και η απομόνωση των Ελλήνων της Βορείου Ηπείρου από τον εθνικό κορμό.

6. Ο τελευταίος σταθμός στην ιστορία της βορείου Ηπείρου περικλείει τα πρόσφατα γεγονότα από την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία το 1990 έως σήμερα, τα οποία όπως όλα δείχνουν θα δρομολογήσουν και τις εξελίξεις του μέλλοντος όχι μόνο στις σχέσεις των δυο κρατών, Ελλάδας και Αλβανίας αλλά σε ότι αφορά και την τύχη του βορειοηπειρωτικού ελληνισμού.

Η έκβαση του βορειοηπειρωτικού ζητήματος από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως σήμερα επηρεάστηκε από πολλούς παράγοντες που σχετίζονται τόσο με τις διεθνείς εξελίξεις και τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή των Βαλκανίων, όσο και με την εσωτερική πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Ελλάδα σε διάφορες χρονικές περιόδους.

Ενδεικτικά λοιπόν αναφέρω κάποια ιστορικά παραδείγματα τα οποία αποδεικνύουν ότι ο συσχετισμός αυτών των παραγόντων παραμένει επίκαιρος έως σήμερα.

Το 1912 η Αλβανία κατέστη ανεξάρτητο κράτος και απέκτησε μεγάλες εδαφικές περιοχές της βορείου Ηπείρου προκαλώντας έτσι την δυσαρέσκεια της Ελλάδος. Οι Έλληνες αντιπρόσωποι υπέγραψαν την συνθήκη του Λονδίνου το 1913, κατόπιν προτροπής του Βενιζέλου. Οι αντιδράσεις ήταν έντονες. Οι αποφάσεις του Βενιζέλου θα προκαλέσουν ισχυρούς κλυδωνισμούς τόσο στην Αθήνα όσο και στην Ήπειρο.

Αρχικά ο Ελευθέριος Βενιζέλος αρνήθηκε να παραχωρήσει την περιοχή, καθώς εκεί ο ελληνικός στρατός μετά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων (21 Φεβρουαρίου 1913) είχε απελευθερώσει και όλες τις πόλεις της Βορείου Ηπείρου. Ωστόσο, τον Φεβρουάριο του 1914 οι Μεγάλες Δυνάμεις έστειλαν υπόμνημα στο ελληνικό κράτος στο οποίο διαμήνυαν ότι αν δεν αποχωρούσαν οι ελληνικές δυνάμεις δεν θα γινόταν αναγνώριση των νησιών του Αιγαίου.... Ο εκβιασμός ήταν σαφέστατος...

Ο Ελληνικός Στρατός αναγκάζεται να υποχωρήσει.

Το Πανηπειρωτικό Συνέδριο ωστόσο αποφάσισε τη σύσταση της αυτοαποκαλούμενης «Αυτόνομης Δημοκρατίας της Βορείου Ηπείρου» με επικεφαλής τον Γεώργιο Χρηστάκη-Ζωγράφο. Η επίσημη ανακήρυξη έγινε την 17^η Φεβρουαρίου του 1914. Η ημερομηνία αυτή όπως και η διακήρυξη που εξεδόθη αποτελούν σημεία αναφοράς για την ιστορία του βορειοηπειρωτικού Ελληνισμού.

Εντύπωση προκαλεί η στάση της Αθήνας η οποία όχι μόνον αρνήθηκε να ενισχύσει με άνδρες ή με οπλισμό τον Αυτονομιακό αγώνα, αλλά διέταξε μεταξύ άλλων, τον αποκλεισμό του λιμένος των Αγίων Σαράντα ώστε να αποτραπεί ο ανεφοδιασμός των βορειοηπειρωτών.

Ο Βενιζέλος παρότρυνε τους βορειοηπειρώτες να μην αντισταθούν στις αποφάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων. Μόνοι συμπαραστάτες τελικά στον αγώνα των βορειοηπειρωτών στάθηκαν οι εθελοντές από την Ελλάδα, την Κύπρο και οι ομογενείς του εξωτερικού.

Ο δίκαιος αγώνας των βορειοηπειρωτών για ελευθερία και ένωση με την Ελλάδα θα αλλάξει τα δεδομένα στην περιοχή και θα αναγκάσει όλους τους εμπλεκόμενους να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό υπεγράφη το Πρωτόκολλο της Κερκύρας από την Διεθνή Επιτροπή των Μεγάλων Δυνάμεων, τον πρόεδρο της Αυτόνομου

Κυβερνήσεως της Βορείου Ηπείρου Γεώργιο Χρηστάκη Ζωγράφο καθώς και την αλβανική κυβέρνηση.

Τον Δεκέμβριο του 1915 διεξήχθησαν στην Ελλάδα εκλογές. Κάλπες στήθηκαν και στην βόρειο Ήπειρο, όπου εξελέγησαν 18 βουλευτές. Η τότε κυβέρνηση Σκουλούδη απήφησε τις αντιδράσεις των Ιταλών και προχώρησε στην επίσημη υποδοχή τους στην Αθήνα σε πανηγυρικό κλήμα. Οι αντιδράσεις της Ρώμης ωστόσο ήταν έντονες αναγκάζοντας και πάλι την ελληνική κυβέρνηση να υποχωρήσει.

Κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου, ο ελληνισμός της βορείου Ηπείρου υπέστη αφόρητες πιέσεις από το αλβανικό καθεστώς με στόχο κυρίως τα εκκλησιαστικά, σχολικά και γλωσσικά δικαιώματα του. Οι Έλληνες της περιοχής αναγκάστηκαν να απευθυνθούν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, το 1935, το οποίο και τους δικαίωσε.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι Έλληνες μπήκαν θριαμβευτές στα ελληνικά χωριά της Β. Ηπείρου. Ωστόσο, μετά την επίθεση των Γερμανών, ο Ελληνικός Στρατός εγκατέλειψε και πάλι την περιοχή...

Όταν ο πόλεμος τελείωσε, ο στρατηγός Ν. Ζέρβας εισηγήθηκε να ενσωματωθεί η Βόρειος Ήπειρος στην Ελλάδα. Στις 19 Οκτωβρίου 1944 ο

Γεώργιος Παπανδρέου ως πρωθυπουργός, διακήρυξε ότι η Βόρειος Ήπειρος είναι αναπόσπαστο τμήμα της Ελληνικής επικράτειας...

Η προσπάθεια της Ελλάδας στη Διάσκεψη του Παρισιού για ενσωμάτωση της Βορείου Ηπείρου ήταν έντονη και επικεντρώθηκε σε επίκληση ιστορικών και εθνολογικών στοιχείων.

Το Νοέμβριο του 1946, στη διάσκεψη των τεσσάρων υπουργών Εξωτερικών στη Νέα Υόρκη, το βορειοηπειρωτικό συνδέθηκε με την επίλυση του Αυστριακού και του γερμανικού ζητήματος (τα 2 τελευταία λύθηκαν δίχως όμως να λυθεί και το πρώτο).

Μετά το 1949 το ζήτημα των εδαφικών αξιώσεων της Ελλάδας κατά της Αλβανίας προβαλλόταν περισσότερο για εσωτερική κατανάλωση.

Κατά τη διακυβέρνηση Καραμανλή 1955-1963 παρατηρήθηκε στασιμότητα και ουσιαστικά ανυπαρξία διμερών σχέσεων με την Αλβανία. Θεωρητικά, πάντοτε παρέμεναν οι ελληνικές διεκδικήσεις επί της Βορείου Ηπείρου.

Ίδια κατάσταση επικράτησε και κατά την περίοδο 1963-1967. Η τότε ελληνική κυβέρνηση με επίσημες δηλώσεις της εγκατέλειψε κάθε

προσπάθεια σύναψης σχέσεων με την Αλβανία δίχως παροχή αυτονομίας στη Β. Ήπειρο.

Αντίστοιχα και ο Παπανδρέου τον Ιούλιο του 1964 δήλωσε ότι το θέμα της Β. Ηπείρου ήταν εκκρεμές στο Συμβούλιο υπουργών Εξωτερικών των Τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων.

Στα χρόνια της Μεταπολιτεύσεως έως το 1990 η ελληνική εξωτερική πολιτική προσανατολίζεται σε μια πιο φιλική προσέγγιση με την κομμουνιστική Αλβανία συνάπτοντας κυρίως εμπορικές σχέσεις χωρίς να επεκτείνονται σε άλλες σημαντικές πρωτοβουλίες αφού τυπικά ακόμα υπήρχε η εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ των δυο χωρών. Παρότι η Αλβανία εξέφραζε αγαθές προθέσεις, ουσιαστική βελτίωση στη θέση της μειονότητας δεν υπήρξε αφού τα λόγια δεν έγιναν πράξεις. Στης αρχές της δεκαετίας του '80 η ελληνική διπλωματία προσανατολιζόταν στην άρση του εμπολέμου και την αντιμετώπιση των μεσεγγυήσεων των αλβανικών περιουσιών (όχι των Τσάμηδων) ώστε να μπορέσει και η Ελλάδα να θέσει αντίστοιχα το ζήτημα των κατασχεθέντων περιουσιών των βορειοηπειρωτών από το καθεστώς. Το πρώτο ερώτημα που προκύπτει είναι κατά πόσο μια τέτοια συμφωνία ήταν εφικτή, δεδομένων των κομμουνιστικών αντιλήψεων περί ιδιωτικής περιουσίας και το δεύτερο και σημαντικό ερώτημα είναι πως θα επηρέαζε η εξέλιξη

αυτή τις έως τότε θέσεις και αξιώσεις της Ελλάδας για την Βόρειο Ήπειρο. Και φυσικά τα ερωτήματα αυτά παραμένουν επίκαιρα.

Την ίδια δεκαετία η ελληνική κυβέρνηση έκανε λόγο για τον «σοσιαλιστικό παράδεισο της Αλβανίας», χωρίς όμως να κάνει την παραμικρή αναφορά στους βορειοηπειρώτες και στα δεινά τους, την έντονη φτώχεια και την παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη γειτονική χώρα. Αυτό προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τα βορειοηπειρωτικά σωματεία στην Ελλάδα οι οποίοι δικαίως χαρακτήριζαν το βορειοηπειρωτικό ως εκκρεμές ζήτημα κάνοντας λόγο ταυτόχρονα για χιλιάδες έλληνες πολιτικούς κρατούμενους στις αλβανικές φυλακές.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί η στάση των ελληνικών κυβερνήσεων, για το βορειοηπειρωτικό ζήτημα, από το 1990 έως σήμερα όταν το κομμουνιστικό καθεστώς στην Αλβανία καταρρέει προκαλώντας την μαζική φυγή των βορειοηπειρωτών από τις πατρογονικές τους εστίες προς την Ελλάδα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 οι ελληνοαλβανικές σχέσεις παραμένουν τεταμένες.

Τον Ιούλιο του 1993, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Μητσοτάκης παραχώρησε συνέντευξη τύπου, με αφορμή την απέλαση

του Μητροπολίτη Αργυροκάστρου από την κυβέρνηση Μπερίσα στην οποία έθεσε έξι βασικά σημεία ως προϋπόθεση για τη βελτίωση των σχέσεων Ελλάδας – Αλβανίας. Ενδεικτικά αναφέρω :

1. Την ανεμπόδιστη επιστροφή όλων των Ελλήνων της Αλβανίας στα σπίτια τους και επανάκτηση των περιουσιών τους.
2. Την επιστροφή της εκκλησιαστικής περιουσίας που είχε κατασχέσει ο Χότζα από την Αρχιεπισκοπή Αλβανίας.
3. Ίδρυση δημόσιων και ιδιωτικών μειονοτικών σχολείων με διδασκαλία της ελληνικής σε όλες τις βαθμίδες και πέραν των καθορισμένων μειονοτικών ζωνών.
4. Ίσες ευκαιρίες για τους ομογενείς σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες.

Και το σημαντικότερο:

5. **Σύνδεση του καθεστώτος της Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία με το παν-Αλβανικό αίτημα της παραχωρήσεως αυτονομίας από τους Σέρβους στους Αλβανούς του Κοσόβου.**

Ήταν ίσως η τελευταία φορά που έλληνας πρωθυπουργός τοποθετείται επί της ουσίας για το βορειοηπειρωτικό ζήτημα, προβάλλοντας επιτέλους μια σοβαρή εθνική πολιτική η οποία όχι μόνο δεν εφαρμόστηκε ποτέ, αλλά στα χρόνια που ακολούθησαν η αδιαφορία και η υποχωρητικότητα των ελληνικών κυβερνήσεων επέφεραν ολέθριες συνέπειες για τον βορειοηπειρωτικό Ελληνισμό.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των ταραχών μετά την κατάρρευση των πυραμίδων το 1997 στην Αλβανία όπου τα επεισόδια περιέργως επικεντρώθηκαν στην ευρύτερη περιοχή της βορείου Ηπείρου. Ομάδες συμμοριών και ατάκτων στοχοποίησαν τα ελληνικά χωριά. Η παντελής απουσία του ελληνικού κράτους σε αυτήν την απειλή ανάγκασε τους βορειοηπειρώτες να πάρουν μόνοι τους τα όπλα για να υπερασπιστούν τα χωριά τους.

Γενικότερα θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμίσω κάποια γεγονότα που αποδεικνύουν ότι οι ελληνικές κυβερνήσεις μετά το 1990 ικανοποίησαν αιτήματα της Αλβανίας χωρίς να εξασφαλίσουν τίποτα για τους Έλληνες της Βορείου Ηπείρου.

1991: Η Ελλάδα συναινεί στην ένταξη της Αλβανίας στον ΟΑΣΕ.

15 Ιανουαρίου 2009: Η Βουλή των Ελλήνων επικυρώνει την Σύνδεση και Σταθεροποίηση της Αλβανίας με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

17 Φεβρουαρίου 2009, (κατά ιστορική ειρωνεία, ανήμερα της επετείου έναρξης του Αυτονομιακού Αγώνα...): Η Βουλή των Ελλήνων επικυρώνει την ένταξη της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ, με αντάλλαγμα την περίφημη συμφωνία για την ΑΟΖ την οποία φυσικά αργότερα ακύρωσαν.

27 Ιουνίου 2014: Η ΕΕ επί Ελληνικής προεδρίας αναγνωρίζει στην Αλβανία καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας.

Ένα μήνα μετά...

31 Ιουλίου 2014: Η αλβανική βουλή ψηφίζει την νέα διοικητική διαίρεση με την οποία προσαρτάται στον Δήμο Χιμάρας η μουσουλμανική Επαρχία Βρανίστι στοχεύοντας ξεκάθαρα στην αλλοίωση πληθυσμού.

Στο παρασκήνιο όμως τα δικαιώματα της ΕΕΜ λειτουργούν ως μοχλός πίεσης από την Ελλάδα στην Αλβανία όταν πρόκειται να προωθηθούν συμφωνίες οικονομικού και μόνο ενδιαφέροντος.

Σήμερα η ΕΕΜ στην Αλβανία εκπέμπει σήμα κινδύνου.

Η δημογραφική αλλοίωση της περιοχής της βορείου Ηπείρου που ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '90 και συνεχίζεται έως σήμερα με διάφορα νομικά προσχήματα καθώς και η υφαρπαγή των περιουσιών των βορειοηπειρωτών είναι ενδεικτικά των διαχρονικών προθέσεων του αλβανικού κράτους για τον αφελληνισμό της περιοχής.

Η έξαρση του εθνικισμού στη γειτονική χώρα, τα τελευταία χρόνια έχει καλλιεργήσει την ανασφάλεια και τον φόβο των ελλήνων για την επιστροφή ή την παραμονή τους στις πατρογονικές τους εστίες. Όλοι θυμόμαστε την δολοφονία του Αριστοτέλη Γκούμα το 2010 επειδή μιλούσε ελληνικά.

Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα στην βόρειο Ήπειρο οφείλεται όχι μόνο στην αδιαφορία αλλά και στις εσφαλμένες αντιλήψεις όλων των ελληνικών κυβερνήσεων και κομμάτων από το 1993 και μετά οι οποίοι αντιμετώπισαν τους βορειοηπειρώτες ως μελλοντικούς ψηφοφόρους και όχι ως μείζον εθνικό θέμα.

Ενδεικτικά αναφέρω ορισμένες εκ των αντιλήψεων αυτών που έχουν ακουστεί κατά καιρούς από ανώτερα κυβερνητικά στελέχη και όχι μόνο και πολλές φορές αγγίζουν τα όρια του μύθου.

1^η εσφαλμένη αντίληψη

«Με την ένταξη της Αλβανίας στην ΕΕ θα επιλυθούν όλα τα προβλήματα των βορειοηπειρωτών όπως και τα διήμεροι ζητήματα μεταξύ των δυο χωρών»

(Υπενθυμίζω ότι με το ίδιο επιχείρημα η ελληνική Βουλή ψήφισε την ένταξη της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ το 2009. Δύσκολα θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα πράγματα από τότε έχουν αλλάξει προς το καλύτερο).

2^ο λάθος

«Δεν πρέπει να εγείρουμε θέματα διεκδικήσεων στην βόρειο Ήπειρο γιατί κινδυνεύουμε στη Θράκη!...» (Σαφής οδηγία προς το διπλωματικό σώμα)

(Η αλήθεια είναι ότι ουδεμία σχέση έχει η ΕΕΜ στη Αλβανία η οποία είναι διεθνώς αναγνωρισμένη ως εθνική μειονότητα, με την μειονότητα της Θράκης που είναι θρησκευτική).

3^ο λάθος

«Οι βορειοηπειρώτες δεν χρειάζεται να έχουν δικό τους πολιτικό φορέα εκπροσώπησης στην αλβανική βουλή αλλά να ενταχθούν στα αλβανικά κόμματα.»

(Η απάντηση είναι ότι το 1991 όταν οι βορειοηπειρώτες συσπειρώθηκαν γύρω από την «Δημοκρατική Ένωση ΕΕΜ» εξέλεξαν 5 βουλευτές στις 5 επαρχίες που τους επετράπη η κάθοδος στις εκλογές. Σήμερα μετά βίας

εκλέγεται 1 βουλευτής και αυτός κατόπιν συνεργασίας με αλβανικά κόμματα... Επίσης το ελληνικό κόμμα της μειονότητας δεν είχε την απαιτούμενη στήριξη από την Ελλάδα αφού τα ελληνικά κόμματα επέλεξαν να υποστηρίξουν και να ενισχύσουν με διάφορους τρόπους τα αντίστοιχα αλβανικά κόμματα...).

4^ο λάθος

«Ο όρος «βόρειος Ήπειρος» δεν είναι συμβατός με την ελληνοαλβανική φιλία οπότε θα πρέπει να αναφερόμαστε σε ομογενείς η ελληνόφωνες της νοτίου Αλβανίας».

(Τα συμπεράσματα δικά σας.....)

5^ο λάθος

«Να καταργηθούν οι μειονοτικές ζώνες στην Αλβανία...»

(Εδώ τίθεται το ερώτημα κατάργηση ή διεύρυνση των μειονοτικών ζωνών;...

Αυτή τη στιγμή η Αλβανία αναγνωρίζει ως μειονοτικά μόνο τα 99 χωριά της παραμεθορίου περιοχής αφήνοντας απ έξω τις μεγάλες πόλεις Δέλβινο, Αγ. Σαράντα, Πρεμετί Κορυτσά και τη Χιμάρα. Να σημειωθεί ότι οι μειονοτικές ζώνες αποδίδουν και έναν γεωγραφικό προσδιορισμό στο χώρο).

Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι τα τελευταία χρόνια το ελληνικό κράτος δεν είχε ενιαία, σοβαρή εθνική γραμμή για τα κρίσιμα εθνικά μας θέματα.

Το δόγμα της εξωτερικής μας πολιτικής θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως φοβικό και ευθυνόφοβο.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο Ίων Δραγούμης έγγραφε : «*Τι χρησιμεύει ένα κράτος ελληνικό που αντί κάθε άλλη εξωτερική πολιτική διορίζει προξένους στην Ανατολή και πρεσβείες στη Δύση και τους ξεπροβοδίζει με την μονάκριβη ευχή και οδηγία: **‘Προσέχετε να μην γεννάτε ζητήματα’**;...»*

Ο ίδιος χαρακτήριζε την εξωτερική πολιτική τότε ως κοντόφθαλμη αρπάζοντας το πολύ-πολύ κάποιο «κόκκαλο» και αδιαφορώντας για τον πολύ ευρύτερο εκτός συνόρων ελληνισμό. Πίστευε επίσης ότι ως γνώμονα στην διαχείριση της εξωτερικής πολιτικής, πρέπει να έχει το ελληνικό κράτος, τα συμφέροντα του έθνους.

Με προβληματισμό διαπιστώνουμε ότι τίποτα δεν έχει αλλάξει στην νοοτροπία της ελληνικής πολιτικής ελίτ.

Τα κυβερνόντα κόμματα κυρίως μετά το 1990 δείχνουν να διακατέχονται από ένα μόνιμο άγχος να μην δυσαρεστήσουν ξένες μεγάλες δυνάμεις και χάσουν την εύνοια τους και επομένως την εξουσία.

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι οι τελευταίες εξελίξεις στα Βαλκάνια αλλά και η έξαρση του ακραίου επεκτατισμού στην Αλβανία, επιβάλλουν η Ελλάδα να διεκδικήσει το χαμένο της ρόλο στην ευρύτερη περιοχή. Πρέπει επιτέλους να σταματήσουν οι αφελείς ιδεοληψίες και δόγματα από την πλευρά των Αθηνών και να ακολουθήσουν βήματα διεκδικητικής πολιτικής για να ενισχυθεί ο **Ελληνισμός της Βορείου Ηπείρου.**

Σήμερα επιβάλλεται όσο ποτέ άλλοτε η οικονομική, κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική επιβίωση της Ε.Ε.Μ στην Αλβανία.

Η φιλία, η σταθερότητα και η ειρήνη στην περιοχή προϋποθέτουν την έναρξη διαλόγου με τους γείτονες. **Ο διάλογος, όμως, απαιτεί σκληρή διαπραγμάτευση και όχι υποχωρήσεις εν ονόματι μίας αόριστης φιλίας.**

Οι Βορειοηπειρώτες έχουν βαρεθεί να είναι «η γέφυρα που ενώνει την Ελλάδα και την Αλβανία», γιατί έχουν βαρεθεί να τους ποδοπατάνε οι εκάστοτε κυβερνήσεις εκατέρωθεν.

Η υποχωρητική στάση της Αθήνας, και η απουσία ενιαίας εθνικής πολιτικής για το βορειοηπειρωτικό ζήτημα συντείνουν στην συρρίκνωση και ενδεχομένως τον αφανισμό της μειονότητας. Ας ελπίσουμε ότι τα λάθη του παρελθόντος και του παρόντος δεν θα καταδικάσουν το μέλλον του βορειοηπειρωτικού Ελληνισμού.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας !

«Η μετά του 1923 τύχη του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης και η διεκυστίνδα των Ελληνοτουρκικών σχέσεων υπό τον Άγγλο-Σαξονικό παράγοντα»

Νικόλαος Ουζούνογλου, Καθ. ΕΜΠ-Πρόεδρος Οι.Ομ.Κω.

Στην Ελληνική ιστοριογραφία, πολλές φορές αναφέρεται ως σημείο γέννησης της Μεγάλης Ιδέας, οι συζητήσεις που έγιναν στην Βουλή των Ελλήνων αρχές του 1844 για την σύνταξη νέου Συντάγματος μετά από την επανάσταση της 3 Σεπτεμβρίου 1843. Συγκεκριμένα αποδίδεται στον Ιωάννη Κωλέττη, αρχηγό του Γαλλόφιλου Κόμματος, η ιδέα του όρου της «Μεγάλης Ιδέας». Ανατρέχοντας στα Πρακτικά των συνεδριάσεων της Βουλής στην διάρκεια του Ιανουαρίου 1844 και διαβάζοντας αυτά διαπιστώνει κανείς ότι το κύριο συζητούμενο ζήτημα είναι αυτό των “Γηγενών” και “Αλλογενών” όσον αφορά την κατάληψη δημόσιων θέσεων. Το ζήτημα αφορούσε κατά πόσο οι γεννηθέντες εντός των συνόρων του Νεοελληνικού κράτους θα είχαν περισσότερα δικαιώματα από αυτούς που είχαν γεννηθεί εκτός των συνόρων και υπό ποιες προϋποθέσεις οι Αλλογενείς θα είχαν δικαιώματα όμοια με τους Γηγενείς. Το περίεργο είναι ότι τα Πρακτικά αυτά είναι συνταγμένα χωρίς να αναφέρεται το όνομα του ομιλητή και οι αναφορές είναι απρόσωπες. Μόνο σε ορισμένα σημεία γίνεται αναφορά ότι και οι Έλληνες εκτός των συνόρων θα είχαν δικαιώματα όταν θα ερχόντουσαν στην ελεύθερη Ελλάδα. Η απόδοση στον Ι. Κωλέττη του όρου της

“Μεγάλης Ιδέας” δεν φαίνεται στα Πρακτικά, όμως επαναλαμβάνεται μόνιμα στην ιστοριογραφία. Ο Ι. Κωλέττης γεννημένος στα Ιωάννινα αντιμετώπιζε το πρόβλημα ότι ήταν Αλλογενής.

Πρέπει όμως να θυμηθούμε το πολιτικό παρελθόν του Ι. Κωλέττη. Υπήρξε ιατρός του Αλή Πασά, εκπρόσωπος των Γαλλικών συμφερόντων κατά την διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, ηθικός αυτουργός μαζί με τον Αδαμάντιο Κοραή στην δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια και για δέκα χρόνια (1833-1843) Πρέσβης στο Παρίσι της Ελλάδος. Όπως αναφέρει ο Ευάγγελος Κοροβίνης στο βιβλίο του «Η Νεοελληνική Φαυλοκρατία»:

«Στον Κωλέττη μπορεί να πιστωθεί και μια πρώτη αποκρυστάλλωση των φαυλοκρατικών χαρακτηριστικών του ελληνικού πολιτικού συστήματος. Καλλιέργησε όσο κανείς προηγούμενος του τα σπέρματα της συναλλαγής και της πολιτικής διαφθοράς, ενώ ήταν ο πρώτος έλληνας πολιτικός που, διαχειριζόμενος τα κοινά απέκτησε μεγάλη περιουσία (630.000 δραχμές της εποχής εκείνης). Στόχος του Κωλέττη ήταν η «μακροβιότητα» των Κυβερνήσεων του και όχι οι μεταρρυθμίσεις και η εθνική ανασυγκρότηση. Με αθρόες απολύσεις κομματικών αντιπάλων, το διορισμό «ημετέρων», την κατοχύρωση των προνομίων των διάφορων τοπαρχών και τις εκλογές βίας και νοθείας ήταν πράγματι ο πρώτος που διασφάλισε «μακρόβιες» Κυβερνήσεις. Χαρακτηριστικό είναι το «ωρολόγιο» πρόγραμμα του: Μέχρι αργά το απόγευμα ασχολείτο με τη διεκπεραίωση ρουσφετιών, πρώτα στην κατοικία του και μετά στην έδρα της Κυβερνήσεως. Στη διάρκεια των

υπηρεσιακών συσκέψεων που επακολουθούσαν συνήθως κοιμόταν, ενώ απουσίαζε συστηματικά από τις συνεδριάσεις της Βουλής».

Μελετώντας προσεκτικά την εξωτερική πολιτική του Βασιλείου της Ελλάδος τον 19^ο αιώνα, διαπιστώνει κανείς τα εξής: ενώ ο απλός λαός εντός και εκτός του κράτους ονειρευόταν και δρούσε για την εθνική ολοκλήρωση, η επίσημη πολιτεία ήταν αδρανής, αρκετές φορές αδιάφορη και παρασύρονταν από τα γεγονότα. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται σε όλες τις φάσεις του Κρητικού ζητήματος (1840-1896), του Μακεδονικού αγώνα (1904-1908) που το βάρος το σήκωσαν οι Μητροπολίτες των επαρχιών της Μακεδονίας και των εθελοντών από διάφορα τμήματα του Ελληνισμού. Η πολιτική αυτή της αδράνειας – αδιαφορίας υπήρξε συνέπεια της στρατηγικής των «προστάτιδων» δυνάμεων, πρωτίστως της Αγγλίας- Γαλλίας και σε δεύτερο βαθμό της Ρωσίας, που ο φόβος τους ήταν η πιθανότητα ο Ελληνισμός να αποκτήσει ανεξάρτητη κρατική οντότητα με ισχύ ανάλογη αυτής που είχε στους οικονομικούς και πολιτισμικούς τομείς και ζούσε σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο – Εύξεινο Πόντο. Κύριο μέλημα των προστάτιδων δυνάμεων ήταν να μην συμβεί η επικράτηση του Ελληνισμού στον ευρύτερο αυτό γεωγραφικό χώρο είτε με το να καταστεί ο Ελληνισμός κυρίαρχη οντότητα μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία είτε με την αναμενόμενη διάλυση του Οθωμανικού Κράτους, το ελεύθερο κράτος να μην καταστεί με κανένα τρόπο ισχυρή δύναμη στην Ανατολική

Μεσόγειο. Η στρατηγική αυτή των δυτικών δυνάμεων, μαζί με την αντίδραση της ελίτ της εξουσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία που δεν μπορούσε να δεχτεί την ισοπολιτεία μεταξύ των πολιτών της που οι Χριστιανοί αποτελούσαν το 30% του πληθυσμού της, καθόρισε την τύχη των Ελλήνων της Ανατολής όπως και των Αρμενίων και Ασσυρίων την περίοδο (1878-1923). Οι δυο αυτοί παράγοντες, ο σκληρός πυρήνας των Νέο(οθωμανών)τούρκων και τα κράτη Αγγλία & Γαλλία σε όλες τις φάσεις του μισού αιώνα 1878-1923 συνεργάστηκαν για το αμοιβαίο τους συμφέρον ενάντια στα συμφέροντα του Ελληνισμού, που τελικά οδήγησε στον αφανισμό των Ελληνικών Κοινοτήτων Ανατολής. Σήμερα η καταστροφή αυτή (που δεν έχει προηγούμενο στην ιστορία της ανθρωπότητας) πολλές φορές συγκαλύπτεται επί σκοπό, με τον όρο «Ανταλλαγή των Πληθυσμών» και που αποτελεί ένα ψευδογράφημα της ιστορίας.

Μετά την Συνθήκη της Λωζάνης (24.7.1923), μέρος της οποίας υπήρξε η συμφωνία της «Ανταλλαγής» των Ελληνοτουρκικών πληθυσμών και την εξαίρεση των Ελλήνων της Πόλης από την Ανταλλαγή, οδήγησε στην παραμονή στην Κωνσταντινούπολη 125.000 Ελλήνων. Το 1918 το 30% του πληθυσμού του συνολικού πληθυσμού των 1. εκατομμυρίων κατοίκων του νομού Κωνσταντινούπολης ήταν Έλληνες. Η συντριπτική αυτή μείωση, πάνω από 50%, οφειλόταν στο ότι η Κυβέρνηση της Άγκυρας επέβαλε ως όρια της εξαίρεσης από την «Ανταλλαγή» αυτά της

Μητροπολιτικής Δημαρχίας, αντί της Νομαρχίας που το Γαλλικό κείμενο όριζε (ίσχυε σε περίπτωση αμφιβολίας). Με τον τρόπο αυτό εξαναγκάστηκαν σε ξεριζωμό πολλές Κοινότητες ανατολικά και δυτικά των δύο ακτών του Βοσπόρου που βρισκόταν πάνω από 7-8 χιλιόμετρα από τα παράλια. Μια άλλη αιτία ήταν η απαγόρευση της επιστροφής περίπου 30.000-40.000 Κωνσταντινουπολιτών που είχαν ταξιδέψει με διαβατήρια του Οθωμανικού Κράτους.

Η προαναφερθείσα Σύμβαση «Ανταλλαγής πληθυσμών» καθόριζε ότι όλοι οι Ελληνορθόδοξοι (στο τουρκικό κείμενο Bil-cümle Rumlar (ب ش ل ج ع ل روملار)) εφόσον ήταν μόνιμοι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης πριν από την 30 Οκτωβρίου 1918 εξαιρόντουσαν της «Ανταλλαγής». Επομένως ανεξάρτητα ποιας υπηκοότητας είχαν, θα μπορούσαν να παραμείνουν στην Κωνσταντινούπολη. Πράγματι και οι Έλληνες με υπηκοότητα του Ελληνικού κράτους παρέμεναν στην Πόλη και σύμφωνα με την πρώτη επίσημη απογραφή στην σύγχρονη Τουρκία το 1927, ο πληθυσμός των Ελλήνων υπηκόων ήταν περίπου 25.000. Ωστόσο η Τουρκία ποτέ δεν αναγνώρισε σε αυτούς ίσα δικαιώματα για την μόνιμη παραμονή τους στην Κωνσταντινούπολη. Το ζήτημα αυτό που ονομάστηκε ως θέμα «Etablis». Το 1930 με την καταστροφική για τον Ελληνισμό της Ανατολής «Συμφωνία της Άγκυρας», το ζήτημα «Etablis» λύθηκε με την υπαγωγή των Ελλήνων υπηκόων σε καθεστώς ξένων με μακροπρόθεσμη άδεια παραμονής. Η

λύση αυτή, ενός μέγιστου διπλωματικού λάθους από Ελληνικής πλευράς, υπήρξε η «ωρολογιακή βόμβα» για τον Ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης. Θα πρέπει να αναφερθεί επίσης ότι η πράξη της Σύμβασης της Άγκυρας, υπήρξε η απεμπόληση της τεράστιας περιουσίας των προσφύγων με την αποδοχή από πλευράς του Ελευθέριου Βενιζέλου, της ίσης αξίας των περιουσιών που είχαν εγκαταλειφθεί από τους Έλληνες Ορθόδοξους (Ρωμιούς) στην Τουρκία και των Μουσουλμάνων στην Ελλάδα. Η επιλογή αυτή υπήρξε μια τεράστια αδικία κατά των προσφύγων Ελλήνων. Στην πλέον συντηρητική εκτίμηση οι Ελληνικές περιουσίες ήταν 20 φορές των Μουσουλμανικών στην Ελλάδα. Η ρηξικέλευθη αυτή επιλογή του Ελευθέριου Βενιζέλου, υπήρξε μιας από τις γενεσιουργές αιτίες του Εμφυλίου Πολέμου στην Ελλάδα (1943-1949) αφού μεγάλο τμήμα του προσφυγικού κόσμου αισθάνθηκε πολλαπλά εγκαταλειμμένο και αδικημένο.

Επίσης η στάση της Κυβέρνησης του Ε. Βενιζέλου, φαίνεται στην υπόθεση της απαγόρευσης 20 επαγγελματιών στους Έλληνες υπηκόους στην Κωνσταντινούπολη τον Ιούνιο του 1932, οδηγώντας στον εκπατρισμό 12.500 Κωνσταντινουπολίτες. Αυτό συνέβη όταν ενώ οι δυο χώρες μέσα σ' ένα κλίμα ενθουσιασμού συζητούσαν την δημιουργία της Συνομοσπονδίας του Αιγαίου. Ο νόμος 2007/1932 της Τουρκίας απαγόρευσε την επαγγελματική απασχόληση κυρίως των Ελλήνων

υπηκόων, αφού ελάχιστοι ξένοι υπήκοοι εργαζόντουσαν στην Τουρκία τότε. Ουδεμία αντίδραση υπήρξε από πλευράς της Κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου. Όλες οι Ελληνικές Κυβερνήσεις της περιόδου 1930-1940 ακολουθώντας με συνέπεια την πολιτική της ιεράρχησης σε χαμηλή προτεραιότητα των προβλημάτων της Ελληνικής Μειονότητας, δεν αντέδρασαν στα εντεινόμενα αντιμειονοτικά μέτρα από την Κεμαλική Κυβέρνηση της Τουρκίας.

Χαρακτηριστικά είναι τα αναφερόμενα σε Πρακτικό της συνάντησης μεταξύ του Ιωάννη Μεταξά και του Πρωθυπουργού της Τουρκίας τον Οκτώβριο του 1937. Είναι ενδιαφέρον ότι ο Ι. Μεταξάς στην αρχή αναφέρει ότι δεν ήθελε να απασχολήσει τον Μ. Κεμάλ Ατατούρκ στην προηγούμενη συνάντηση τους για τα προβλήματα της Ελληνικής μειονότητας. Σε απόρρητη αναφορά του Πρέσβη Ρ. Ραφαήλ (Αρ. Πρ. 3515/25.10.1937) αναφέρονται τα εξής:

«Ο κ. Πρωθυπουργός (Ι. Μεταξάς) επωφεληθείς της προσκλήσεως ταύτης έφερε την επομένη εν τη κοινή μετά των Τούρκων Πρωθυπουργού και Υπουργού των Εξωτερικών συσκέψει το ζήτημα των μειονοτήτων τονίσας ότι δεν ηθέλησεν επί του σημείου τούτο ν' απασχολήσει προσωπικώς τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας (Μ.Κ. Ατατούρκ), ενόμισεν όμως ότι επεβάλλετο όπως ληφθή και περί αυτών μέριμνα ίνα εκλείψωσι κατά το δυνατόν τα γενόμενα εκάστοτε παράπονα. Ο κ. Πρωθυπουργός έσπευσεν

ευθύς εξ αρχής να τονίσει ότι τα αποτελέσματα των επί του σημείου τούτου συζητήσεων οιονδήποτε και αν ήτο δεν θα είχαν ουδεμίαν επί των αρίστων ελληνοτουρκικών σχέσεων δυσάρεστον επίδρασιν, σκοπός δε αυτού ήτο ουχί να εξετάση μονομερώς μειονότητα αλλά παραλλήλως και εν συνδυασμώ προς τα παράπονα της εν τη Δυτική Θράκη τουρκικής τοιαύτης. Ο κ. Πρωθυπουργός κατέληξε ζητών όπως δι' απ'ευθείας μεταξύ των δυο κρατών συμφωνίας κανονισθώσι πληρέστερον τα μειονοτικά ζητήματα εν τω πλαισίω βεβαίως της Συνθήκης της Λωζάννης.

»

Το κείμενο αυτό δείχνει ξεκάθαρα την προσέγγιση στα ζητήματα της Ελληνικής μειονότητας από πλευράς ενός ισχυρού πολιτικού άνδρα του Ι. Μεταξά που έχει παίξει ουσιαστικό ρόλο στην ιστορία της Ελλάδος στη διάρκεια του μεσοπολέμου.

Βεβαίως είναι κατανοητό ότι οι εν εξορία Ελληνικές Κυβερνήσεις της περιόδου Μαΐου 1941 - Οκτωβρίου 1944 δεν είχαν τη δυνατότητα να αντιδράσουν στα δυο σκληρά μέτρα κατά των μειονοτήτων: (α) της επιστράτευσης των ανδρών των μη-Μουσουλμανικών μειονοτήτων (18-45 ετών) στα τάγματα εργασίας (Μάιος 1941- Νοέμβριος 1942) και (β) το ληστρικό – εξοντωτικό φόρο ευμάρειας (varlik vergisi) την περίοδο Νοέμβριος 1942- Αύγουστος 1944. Παρά ταύτα η Ελληνική πρεσβεία προέβη σε διαβήματα και για τα δύο διωκτικά μέτρα. Είναι ενδιαφέρον

να τονιστεί ενώ η Κυβέρνηση της Τουρκίας επέτρεψε την διέλευση των Ελληνικών στρατευμάτων για να μεταβούν στην Μέση Ανατολή και να συνεχίσουν τον αγώνα κατά του Άξονα. Όμως την ίδια περίοδο εφαρμοζόταν δύο πολύ σκληρά μέτρα κατά της Ελληνικής μειονότητας. Από το γεγονός αυτό αποδεικνύεται μια άλλη φορά η αλήθεια ότι τα καταπιεστικά μέτρα των Κυβερνήσεων της Τουρκίας κατά της Μειονότητας, δεν είχαν σχέση με την πορεία των διακρατικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Η περίοδος 1946-1954 χαρακτηρίζεται από μια νέα Ελληνοτουρκική προσέγγιση. Όμως το 1946 έχουμε την Απόρρητη Έκθεση του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος, που κυβέρνησε ως μόνο κόμμα την Τουρκία μέχρι το 1950, στην οποία ορίζεται ως στρατηγικός στόχος «να εορταστεί η 500η επέτειος της Άλωσης (1953) χωρίς την παρουσία Ρωμιών στην Πόλη». Το Πογκρόμ της 6-7/9/1955 που είχε αυτό το σκοπό εκτελέστηκε με καθυστέρηση δύο ετών και ο σκοπός αυτός επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό το 1964, με την βίαια απέλαση των Κωνσταντινουπολιτών που είχαν Ελληνική ιθαγένεια.

Οι αντιδράσεις των Ελληνικών Κυβερνήσεων στο Πογκρόμ της 6-7/9/1955 αλλά και τις απελάσεις του 1964 υπήρξαν ελάχιστες μέχρι και ανύπαρκτες.

Στην πρώτη περίπτωση, τον Σεπτέμβριο του 1955, ο Πρωθυπουργός Αλ. Παπάγος ήταν βαριά άρρωστος και χρέη Πρωθυπουργού

εκτελούσαν οι Παναγιώτης Κανελλόπουλος και Στέφανος Στεφανόπουλος. Ουδέποτε έφθασε το θέμα των Σεπτεμβριανών στον ΟΗΕ. Αλλά και η στάση του Κων. Καραμανλή, που ανέλαβε την Πρωθυπουργία της Ελλάδος αρχές Οκτωβρίου 1955, υπήρξε υπό την σκιά της Ατλαντικής συμμαχίας στην γραμμή του Υπ. Εξωτερικών των ΗΠΑ Α.Φ. Ντάλας, που στην επιστολή του της 20/9/1955 προς την Ελλάδα και Τουρκία, ζητούσε «να ξεχαστεί το θέμα» εξισώνοντας τον θύτη με το θύμα.

Στις αρχές του έτους 1964, η Ελλάδα για πολλούς μήνες βρισκόταν σε περίοδο προεκλογικού αγώνα και καμιά σημασία δεν δόθηκε από την Κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου στις εξελίξεις στην Κωνσταντινούπολη και αργότερα όλη την περίοδο 1964-65 στην Ίμβρο και Τένεδο. Την περίοδο αυτή οι διωγμοί που ασκούσε η Τουρκία κατά της Ελληνικής μειονότητας, αναφερόταν σαν μια παράγραφος στις προσφυγές της Ελληνικής Κυβέρνησης για το Κυπριακό στον ΟΗΕ.

Η λεπτομερής μελέτη των σχετικών αρχείων αλλά και των γεγονότων καταλήγει στα εξής συμπεράσματα:

α) Οι ηγεσίες του Νεοελληνικού κράτους μετά από την δολοφονία του Ι. Καποδίστρια, που μέχρι και σήμερα σημαδεύει την τύχη του Ελληνισμού, δεν είχαν καμιά στρατηγική στην διαχείριση των ζητημάτων των Ελλήνων που είχαν μείνει εκτός επικράτειας.

β) Τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων κυρίως της Αγγλίας και της Γαλλίας, υπήρξαν καθοριστικά στην γεωγραφική και πληθυσμιακή συρρίκνωση του Ελληνισμού, που κορυφώθηκε την περίοδο 1913-1923 με τον αφανισμό των Ελληνικών πληθυσμών στην Ανατολή οπότε η Γερμανία υπήρξε ο εκτελεστικός παράγοντας της καταστροφής των Ελληνικών Κοινοτήτων στην Μικρά Ασία και στην Ανατολική Θράκη, αρχίζοντας από το τέλος του έτους 1913.

γ) Ειδικότερα μετά από το 1923, με την συνέχιση του προγράμματος αφανισμού οποιαδήποτε στοιχείου που δεν δεχόταν να εκτουρκιστεί και την καθ' ολοκλήρου παραβίαση των όρων περί προστασίας μειονοτήτων της Συνθήκης της Λωζάνης, οι Κυβερνήσεις της Ελλάδος ακολούθησαν την πολιτική της πολύ χαμηλής ιεράρχησης της τύχης των Ελληνικών Κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης και των νήσων Ίμβρου και Τενέδου.

